

Šípková Růženka

a chytrý zámek

Kyberpohádky jsou vzdělávací publikací vydanou v rámci kampaně
Evropského měsíce kybernetické bezpečnosti (ECSM)

Šípková Růženka

a chytrý zámek

Šípková Růženka a chytrý zámek

Bylo nebylo jedno chytré království.

Proč chytré? Inu, celý zámek byl plný nejmodernějších chytrých zařízení s nejrychlejším připojením k internetu na světě. Každý mohl ovládat klimatizaci nebo rozsvěcování a zhasínání světel pomocí mobilů či svého hlasu. Robotické vysavače mezi sebou závodily o každé smítko. Létající drony dopravovaly pizzu a v každé místnosti bylo hned několik volně dostupných tabletů.

V tom zámku žili král s královnou. A i když měli všechno, na co si jen vzpomenete, přesto byli smutní. Ke štěstí jim chybělo děťátko. Jednoho dne královna plavala v bazénu, když vtom kousek od ní vyskočila robotická žába. Královna se hned zastavila, protože jak je známo, v chytrém království robotické žáby vidí do budoucnosti. Žába se na královnu podívala a řekla: „Královno, splní se ti tvoje vytoužené přání a brzy se ti narodí děťátko. Bude to krásná holčička.“

Po devíti měsících od této věštby královna vskutku porodila krásnou holčičku. Narození princezny, kterou pojmenovali Růženka, se pořádně oslavovalo. Pozvali mnoho hostů a mezi nimi byly také sudičky. Každá z nich donesla princezně darem nějakou vlastnost. Jedna dobrotu, druhá chytrost, třetí veselost.

Král ale zapomněl pozvat svoji sestru. Zavolal jí tedy alespoň pomocí videohovoru. Králova sestra se ale na krále zlobila a princeznu proklela. Zlá sestra řekla: „Než bude Růženka dospělá, zaviruje počítače a chytrá zařízení celého království.“ A zavírovat, milé děti, to znamená, že přestanou všechna chytrá zařízení, roboti, počítače a telefony fungovat, protože se do nich dostane škodlivý program Virus. Králova zlá sestra chtěla, aby tím Růženka způsobila hrozně škody celému království. Na princeznu by se pak všichni zlobili a možná by ji vyhnali z chytrého království.

No to by bylo velké neštěstí. Král a královna přemýšleli, co by s touto zlou kletbou mohli udělat. Královna věřila, že pokud budou lidé moudře dodržovat pravidla na ochranu počítačů, neštěstí tím zabrání. Proto ihned nařídila, aby

se ve všech počítačích, mobilech a tabletech zavedla nejpřísnější bezpečnostní pravidla, a všichni povinně používali speciální antivirové programy, které dokáží odhalit nebezpečné Viry a do počítače je nepustit.

A tak se i stalo. Počítače a všechny stroje byly chráněny a fungovaly, jak měly. Princezna rostla a k žádnému neštěstí v chytrém království nedocházelo. Tak tomu bylo celých 17 let.

Jenže v den sedmnáctých narozenin si hrála princezna s ostatními kamarády na schovávanou, když vtom objevila dveře, které nikdy předtím neviděla. Rychle je otevřela a vstoupila dovnitř. Růžence bylo jasné, že tady ji nikdo jen tak hledat nebude. Rozhlédla se a v rohu místnosti uviděla, jak se nabíjí cizí tablet.

Princezna takový typ tabletu neznala, protože byl ještě z doby před jejím narozením. Tím, jak na místě ležel dlouho zapomenutý, nikdo jej pořádně nezaabezpečil a nedal do něj ochranu proti Viru tak, jak královna všem nařídila. To ale princezna nevěděla.

Byla zvědavá, proto tablet rychle zapnula. Hned se jí objevil obrázek s nápisem: „Klikni na mě, jestli chceš dáreček.“ Jelikož měla princezna zrovna narozeniny, myslela si, že ji chtějí král s královnou tímto překvapit, a že je to dáreček pro ni.

Jenže jakmile klikla na obrázek dárečku, program Virus, který byl schovaný na tabletu, byl tím Růženkou omylem puštěn z ochrany a hned se začal, jak to Vir umí dobře, šířit na všechny počítače a chytrá zařízení v zámku a v celém chytrém království. A tak se stalo, že se všechny počítače a chytrá zařízení zastavily nebo dokonce úplně zbláznily. Okna a dveře se uzamknuly. Drony spadly na zem. Roboti zůstali bez pohybu. Ale co bylo nejhorší, klimatizace začala tak strašně chladit, že se ze všech lidí na zámku staly kostky ledu. A takto zůstalo království po velice dlouhou dobu.

Až po několika letech cestoval kolem jeden mladý princ, který měl moc rád programování a uměl to perfektně s počítači.

Zámek už skoro ani nebyl vidět, jak kopule kolem království celá zamrzla a neprocházely skrz ní sluneční paprsky. Princ měl naštěstí s sebou meč, díky kterému se prosekal ledem až k hlavní bráně. Po mříži vyšplhal do patra a proskočil oknem dovnitř. Když uviděl tu spoušť, hned ho napadlo, že celé království musí být určitě zavirované, a že musí najít hlavní doupě, kde se Virus ukrývá. Princ se pustil do opravování. Chvíli to trvalo, ale nakonec se princovi podařilo

hlavní doupě zlého Viru najít a pustit proti němu svoje princovské protivirové programy. Princ tak zničil Virus a jeho hlavní doupě. Hned začal rychle od Viru léčit i všechny ostatní nakažené počítače a chytrá zařízení.

A začaly se dít věci. Klimatizace přestala mrazit. Lidé vyskočili z tajících kostek a začali se radovat, tančit a zpívat. Předtím, než si všichni udělali společnou fotku, musela však princezna slíbit, že si už nikdy nebude hrát s cizími mobily nebo tablety a nebude klikat, na co nemá.

Vysvětlivky

Milí čtenáři Kyberpohádek,

ptají se Vás děti na počítačové termíny v Kyberpohádkách? V této kapitole „první pomoci“ jsme pro Vás připravili velice stručné a základní vysvětlení odbornějších pojmů.

Šípková Růženka

Chytrá domácnost. Domácnost, kde můžeme prostřednictvím mobilního telefonu či tabletu nastavit a ovládat režim fungování různých elektronických zařízení (světla, elektrických zásuvek, topení, alarmů, zámků dveří či oken, apod.). Jednotlivá zařízení zde komunikují s ovládacím přístrojem (někdy i vzájemně mezi sebou) výměnou dat, zpravidla prostřednictvím internetu.

Zdroj: www.alza.cz, www.evolta.cz

Rychlost připojení k internetu. Jde o množství přenesených dat (fotek, filmů) prostřednictvím internetu za jednotku času udávanou zpravidla za jednu sekundu. Vyšší rychlost připojení k internetu nám umožní rychleji stahovat nebo odesílat např. fotografie, filmy, velké soubory atd. Pomalejší připojení stahování i nahrávání souborů časově prodlužuje či způsobuje tzv. trhání (přerušování) stahovaných a přehrávaných videí apod.

Zdroj: www.mojeip.cz

Dron, robot, tablet (základní vymezení, rozdíly). **Dron** je letadlo či helikoptéra bez pilota. Ovládá ho člověk na dálku nebo se může ovládat i sám pomocí předem nastavených plánů či dle jiných kritérií. **Robot** je stroj, který pracuje částečně samostatně. Má předem naprogramovány úkony a způsoby, jak je provádět. Může mít řadu čidel, díky kterým „vidí“ kolem sebe a může na to předepsaným způsobem reagovat. **Tablet** je přenosný počítač ve tvaru desky, na jejíž jedné straně je dotykový displej, kterým se ovládá.

Zdroj: Wikipedia

Počítačový virus. Počítačový virus je škodlivý program, který se umí sám šířit prostřednictvím internetu nebo pomocí externích paměťových zařízení. Počítačové viry jsou vytvářeny zlými lidmi za účelem poškodit soubory, počítače nebo znemožnit komunikace po internetu.

Zdroj: Wikipedia

Zavirovat počítač. Dostat škodlivý počítačový virus do počítače, tabletu, mobilního telefonu či jiného zařízení. Počítačový virus v napadeném zařízení začne škodit, znemožní či zkomplikuje jeho činnost.

Zdroj: Wikipedia

Antivir (program). Jde o počítačový program, který umí odhalit a zneškodnit počítačový virus. Antivir prohlíží celý počítač s cílem virus nalézt a počítač tak chránit.

Zdroj: Wikipedia, www.sprava-site.eu

Klikat. Při ovládání počítačů, tabletů a chytrých telefonů je potřeba buď pomocí myši nebo na dotykových obrazovkách (displejích) pomocí prstu „klikat“ (tukat) na různá tlačítka a ikony, a tím zahájit požadovanou činnost daného zařízení (tj. aby se něco stalo jako otevření aplikace, potvrzení zprávy, odeslání souboru apod.).

Programování, programovat. Jde o vytváření instrukcí pro počítač (tablet, chytrý telefon), aby věděl, co má dělat. Vytvoření programu může být časově a odborně náročná činnost. Programy vytváří programátor a používá pro to speciální programovací jazyk, kterému počítač rozumí.

Zdroj: Wikipedia, www.jaksenaucitprogramovat.py.cz

Hlavní počítač. Hlavní (řídící) počítač, který poskytuje služby dalším připojeným počítačům. Takové počítače pracují ve velkých firmách, továrnách, úřadech nebo i královstvích. Hlavní počítač je výkonnější, dražší a může zpracovávat i velké objemy dat. Pokud nepracuje dobře nebo je zavirován hlavní počítač, nemohou dobře a správně pracovat ani další připojené počítače a tablety.

Selfičko. Fotografie sebe sama. Jde o fotografii pořízenou chytrým telefonem, digitálním fotoaparátem nebo i webkamerou (kamerou instalovanou ve svém počítači či monitoru a mířící na mě samotného), na které se vyfotí sám fotografující nebo vyfotí sebe plus další lidi kolem, kteří se do záběru vejdou. Často fotíme sami sebe u nějakého zajímavého objektu (zámku, krajiny apod.) a takto pořízené snímky publikujeme na sociálních sítích.

Zdroj: Wikipedia, www.autovylet.cz

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří zejména tvůrčímu týmu Centra kybernetické bezpečnosti, z. ú.

Jmenovitě:

- Tomášovi Müllerovi a Petrovi Jiráskovi za ideový koncept, scénář a texty.
- Tomášovi Müllerovi, Danielovi Kočímu, Marianě Vrbíkové, Petře Sobkové a Markovi Vrbíkovi za textové provedení.
- Marianě Vrbíkové a Heleně Švomové za výtvarné provedení.
- Danielovi Kočímu a Davidovi Vlčkovi za produkci a finální grafickou úpravu.
- Vladkovi Trešlovi a Petrovi Jiráskovi za zpracování vysvětlivek.
- Dianě Burdové z Linkin Sphere, Michale Radotínské, Petře Sobkové a Vladkovi Trešlovi za zpracování metodických listů.

Projekt Kyberpohádek podpořila řada významných organizací. Poděkování patří zejména Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost, Vojenskému zpravodajství, Velitelství kybernetických sil a informačních operací Armády České republiky, České pobočce AFCEA, Pracovní skupině kybernetické bezpečnosti AFCEA, Univerzitě obrany a Českému vysokému učení technickému v Praze.

Děkujeme.

V Praze dne 30. 6. 2022

Josef Strelec

ředitel, Centrum kybernetické bezpečnosti, z. ú.

Vodafone podporuje bezpečné chování dětí na internetu a výchovu kybernetické bezpečnosti. Tipy, jak na to, najdete na vodafone.cz/digitalni-rodicovstvi.
Tam si také můžete tuto knihu prolistovat v elektronické podobě.

